

Μπορούμε να μάθουμε από τις βιβλιοθήκες;

Προβλήματα και αντιλήψεις για την teaching library

Η αυτοδιδασκαλία και η αυτοεπιμόρφωση έχουν ενταχθεί εδώ και πολύ καιρό στους επίσημους στόχους των βιβλιοθηκών. Όμως, καθώς οι συλλογές διαρκώς εξελίσσονται, είναι τελικά ακόμη τόσο απλό να έχει κανείς πρόσβαση στις ηλεκτρονικές πηγές; Ο βιβλιοθηκονόμος τί είναι τελικά; Είναι καθηγητής, είναι εκπαιδευτής, είναι διαμεσολαβητής ή μήπως διεκπεραιωτής; Την απάντηση ή καλύτερα μία απόπειρα απάντησης σ'αυτά τα ερωτήματα, που έθεσε εκ προοιμίου η Sylvie Chevillotte, έδωσε το Formist (Réseau francophone pour la formation à l'usage de l'information dans l'enseignement supérieur, δηλ. το Γαλλόφωνο δίκτυο για την επιμόρφωση ως προς τη χρήση της πληροφορίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση) (1) με ένα στρογγυλό τραπέζι που διοργάνωσε στα πλαίσια της Ημέρας των Επαγγελματιών στην Έκθεση Βιβλίου στο Παρίσι (20 Μαρτίου 2006).

Ένα θέμα πολιτικής φύσεως...

«Στο αγγλοσαξωνικό μοντέλο, η φιλελεύθερη άποψη για τον κόσμο οδηγεί στον ορισμό της βιβλιοθήκης σαν ένα χώρο πληροφόρησης και όχι σαν χώρο πολιτιστικών δραστηριοτήτων.» Ο Olivier Chourrot (από την Βιβλιοθήκη του Κέντρου Ζωρζ Πομπιντού ή Μπωμπουρ) υπογράμμισε την πολιτική διάσταση του θέματος. Με το νόμο του 2004 που ρυθμίζει τα της διαρκούς δια βίου εκπαίδευσης, η επιμόρφωση μπαίνει στην αποκλειστική ευθύνη του μισθωτού, στα πλαίσια μιας φιλελεύθερης προοπτικής. Μια άλλη συνέπεια της νομοθεσίας είναι η ποικιλία τρόπων πρόσβασης στην επιμόρφωση. Οι βιβλιοθήκες αποτελούν μέρος του μηχανισμού, πλην όμως ελαχίστων εξαιρέσεων δεν είναι έτοιμες να ενσωματωθούν. Έτσι, το πρόγραμμα Points d'accès à la téléformation (PAT, δηλ. Σημεία πρόσβασης στην τηλεεπιμόρφωση), ανά περιοχές, που ξεκίνησε το Υπουργείο Απασχόλησης το 2002, προκειμένου να δημιουργήσει δομές γειννίασης, δεν άγγιξε καθόλου τις βιβλιοθήκες: ελάχιστες από τις υπάρχουσες φέρουν το ενδεικτικό σήμα PAT, με εξαίρεση κάποιες βιβλιοθήκες στα βόρεια της Γαλλίας.

Τρεις είναι οι λόγοι που μπορούν να εξηγήσουν αυτή την κατάσταση : οι διακηρύξεις των βιβλιοθηκονόμων (που θεωρούν εαυτούς «μεσολαβητές» – «médiateurs» –, όρος άλλωστε αμφιλεγόμενος), οι πολιτικές αποφάσεις (μία επίσημη έρευνα κατέδειξε ότι 52 % των δημοσίων βιβλιοθηκών δεν διαθέτουν χώρο αυτοεπιμόρφωσης και δεν είναι καν στα σχέδιά τους ν'αποκτήσουν στο μέλλον έναν τέτοιο χώρο) (2) και οι αντιλήψεις του κοινού (η βιβλιοθήκη «θυμίζει σχολείο, είναι εργαλείο μετάδοσης»).

Το συμπόσιο που διοργάνωσε το Κέντρο Ζωρζ Πομπιντού την 5η Δεκεμβρίου 2005 (3) κατέδειξε ωστόσο τον ρόλο που μπορεί να παίξει μία βιβλιοθήκη στην κοινωνική και οικονομική ένταξη, όταν διαθέτει χώρους αυτοεπιμόρφωσης. Ρόλο διφορούμενο: η αυτονομία στην πρόσβαση και χρήση που διεκδικεί το κοινό, θέτει σε αμφισβήτηση το ρόλο του βιβλιοθηκονόμου. Τί πρέπει να γίνει τελικά; Να εκπαιδευτούν οι χρήστες ή να βελτιωθούν τα μέσα; αναρωτιέται στο τέλος ο Olivier Chourrot, αγγνωρίζοντας ωστόσο ότι η κατάσταση στις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες είναι διαφορετική.

... και κρίσης ταυτότητας

Η Claire Mouraby (από τη δημόσια και πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη της Valence) υποστηρίζει ότι η επιμόρφωση των χρηστών είναι «θέμα επιβίωσης, ένας τρόπος προσέλκυσης του κοινού». Τόνισε το πρόβλημα αναζήτησης ταυτότητας που έφερε στην επιφάνεια η επιμόρφωση στο χώρο της βιβλιοθήκης, γύρω από «την ουσία του επαγγέλματος» των βιβλιοθηκονόμων. (4) Θύμισε ότι την επιμόρφωση την ανέλαβαν στρατευμένοι συνάδελφοι στις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες και πρωτοπόροι όπως οι συνάδελφοι της βιβλιοθήκης του Μπωμπούρ, θύμισε όμως παράλληλα ότι οι βιβλιοθηκονόμοι δεν προσφέρονται πάντοτε από μόνοι τους γι'αυτού του τύπου τις υπηρεσίες, γιατί κατά τη γνώμη τους συνιστούν ένα καινούργιο επάγγελμα. Επιπλέον υπογράμμισε την ποικιλία τύπων παρέμβασης, την ποικιλία εκπαιδευτών και περιεχομένου.

Ο Bernard Pochet (5) , διευθυντής της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης της Σχολής Αγρονομικών Επιστημών της Gembloux (Βέλγιο), διευρύνει την προοπτική παρουσιάζοντας δύο διαφορετικά μοντέλα από ξένες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, βασισμένα σε διαφορετικά μοντέλα εκπαίδευσης. Το σταυροδρόμι της πληροφόρησης και της εκμάθησης ή Information commons, που είναι μοντέλο των ΗΠΑ και του Καναδά (6) , λειτουργεί πάνω στην αρχή της συνεχούς δια βίου εκπαίδευσης και προτείνει ωράριο λειτουργίας 24 ώρες το 24ωρο 7 ημέρες την εβδομάδα για ένα κοινό πολύ πιο διευρυμένο απ' του πανεπιστημίου. Οι ειδικοί στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και οι βιβλιοθηκονόμοι συγκεντρώνουν τα εργαλεία και συνεργάζονται στενά. Το δεύτερο μοντέλο συναντά μεγάλη αντίδραση και γι'αυτό δεν έχει γενικευτεί. Τέθηκε σ'εφαρμογή εδώ και 25 χρόνια στο Πανεπιστήμιο του Μάαστριχτ και βασίζεται στην εκμάθηση μέσα από συγκεκριμένα προβλήματα (Problem-based learning, PBL, δηλ. μαθαίνω από τα προβλήματα) (7) . Κάθε διδάσκων είναι συγχρόνως και κηδεμόνας του φοιτητή, τον οποίο συνοδεύει από κοντά. Το νευραλγικό κέντρο αυτού του τύπου εκπαίδευσης είναι η βιβλιοθήκη.

Μία από τις ερωτήσεις που έθεσε το κοινό, που προσήλθε αθρόο να παρακολουθήσει αυτή τη συζήτηση, αφορούσε την επικύρωση της γνώσεων που απόκτησε κανείς, la validation des acquis, όπως είναι ο όρος στα γαλλικά. «Δεν εντάσσεται ούτε στη δράση ούτε στο συμφέρον των βιβλιοθηκών» είπε κατηγορηματικά ο Olivier Chourrot: «Ποτέ η βιβλιοθήκη δε θα παίξει το ρόλο του αξιολογητή των γνώσεων που απέκτησαν οι χρήστες της». Η αυτοεκμάθηση στο χώρο των βιβλιοθηκών πρέπει να παραμείνει «ελεύθερη, δωρεάν και απαλλαγμένη από κάθε είδους αξιολόγηση».

Βιβλιογραφική αναφορά :

Doury-Bonnet, Juliette, « Μπορούμε να μάθουμε από τις βιβλιοθήκες; Προβλήματα και αντιλήψεις για την teaching library », BBF, 2006, n° 4, p. 88-89 (BBF= Bulletin des Bibliothèques de France, δηλ. Επιθεώρηση των Βιβλιοθηκών της Γαλλίας, μηνιαία έκδοση της Ανωτάτης Σχολής Επιστημών της πληροφόρησης και Βιβλιοθηκών).
[en ligne]

▶ <http://bbf.enssib.fr>